

Ess de dōve ori in septemana:
Joi-a si Dominec'a.

Pretiu de prenumeratiune:

pre anu intregu . . . 6 fl. v. a.
„ diumetate de anu . . . 3 fl. v. a.
„ patrariu de anu . . . 1 fl. 50 cr.

Pentru Romani'a si strainetate:

pre anu intregu . . . 9 fl. v. a.
„ diumetate de anu . . . 4 fl. 50 cr.

LUMINA.

Correspondintiele si banii de prenumeratiune se se adreseze de a dreptulu: Redactiunei „Lumina” in Aradu, cancelari'a episcopesea.
Pentru publicatiinnilo de trei ori, ce contienu cam 150 de cuvinte (spatiu de 20 sire garmond) tacs'a e 3 fl.; pana la 220 de cuvinte 4 fl. era mai sus 5 fl., intielegendu-se intr' aceste sume si timbrulu. — Pretiu publicatiinniloru se se anticipe

Fóia bisericesca, scolastica, literaria si economica.

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

PARTE OFICIALE.

Nr. 329. Pres.

Onorateloru corporatiuni bisericesci; iubitului cleru si poporu din protopresbiteratu Popmezeului:

Dar si mila dela Dumnedieu Tataku si Domnulu nostru Isusu Christosu!

Dupace protopresbiterulu Ambrosiu Marchisiu a abdisu la postulu seu de protopresbiteru in tractulu Popmezeului, — Noi, incuviintindu alegerea efectuita in sinodulu aceluia si protopresbiteratu la 27. Decembre 1872. si votulu consistoriului Nostru eparchialu din Oradea-mare pronunciatu la 22. Ianuariu a. c. sub Nr. 16. Pl. — pre cucerniculu preotu Eli'a Mog'a, parochulu din Rabagani l'amu destinatu de protopresbiteru in tractulu Popmezeului, si ca pre atare in diu'a de astadi sub sant'a liturgia l'amu innaintatu dupa ritulu santei nóstre biserici de protopresbiteru, si l'amu provediutu cu indatinata singilia, concedindu-i pentru tractulu protopresbiteralu alu Popmezeului tóte cele ce cadu in sfer'a de activitate a unui protopresbiteru.

Candu dar vi facemu tuturor'a cunoscuta acést'a institutiune a Nóstra archierésca; — ve poftimu totu-odata prin acestu cerculariu si ve indrumamu pre voi onorate corporatiuni bisericesci, iubitu cleru si poporu din protopresbiteratu Popmezeului! ca pre mai nainte numitulu binecuvintiatu protopresbiteru Eli'a Mog'a, de adeveratu si canonesce constituitu protopresbiteru alu vóstru se-lu cunosceți si se-lu respectati, si aceluia-si in tóte afacerile, ce se tienu de oficiulu protopresbiteralu, se-i dati cuvenit'a ascultare; inpartasindu-ve tuturoru binecuvintarea Nóstra archierésca.

Aradu, 24. Februaru, 1873.

Procopiu Ivacicoviciu, m. p.

Episcopulu Aradului.

PARTE NEOFICIALE.

Proiectu

de regulamentu pentru regularea si infintiarca Preparandieloru

— Fine —

§. 44. Cà candidatii preparandiali au se platésca unu didactru de 5 fl. pe anu. Cei seraci, inse diligenti si cu purtare buna vor fi scutiti de didactru.

§. 45. Cu finea fiecarui cursu anuale se va tiené cu candidatii sub presidiulu unui membru din senatulu scolasticu esamenu publicu si dupa combinarea tuturoru responsuriloru

de mai nainte se va defige calcululu meritatu din fiecare studiu in conferintia finale si despre acestu esamenu li se vor da de catra profesorulu diriginte testimoniu timbratu (§. 101 a leg. scol.) — formulariulu testimoniuului vedi-lu in fine.

§. 46. Unu anu dupa finirea cursului preparandiale ori multu dupa doi ani, cari li va petrece candidatulu de invetiatoriu in vre-o scóla pe langa unu invetiatoriu cualificatu in pracs, se va supune unui esamenu riguros din tóte studiile atátu practice câtu si teoretice si din lucruri scripturistice sub clausura, ér' mai cu séma din instructiunea ce o a primitu in scól'a practica si numai dupa indeplinirea acestei conditiuni primesce diplom'a de cualificatiune si capacitate in suer'a invetiatorésca. (102. a leg. scol. si 122—7 a st. org.)

§. 47. Acei candidati, cari vor fi de dōve-ori relegati dela esamenu, nu se mai potu lasá la altu esamenu. (§ 104. a leg. scol. si 122—12 a st. org.)

§. 48. Pentru esaminarea candidatiloru senatulu scolasticu denumesce o comisiune esaminatórie din 3 membri sub presidiulu ordinariu ori delegatulu lui. (§ 122—8 a st. org.)

§. 49. Acést'a comisiune se aduna la provocarea senatulu scolasticu, — unde au de a se indreptá candidatii prin o petitiune scrisa de man'a lor propriu si instruita cu testimoniile necesarie, cu cartea de botezu, testimoniu de purtare buna si despre pracs'a celu pucinu de unu anu la o scóla cu invetiatoriu cualificatu, si a cere ingaduintia pentru depunerea rigurosului — se esamina candidatii din tóte studiile cu rigurositatea cuvenita inse si cu privire la puterile lor intelectuali.

§. 50. La acestu esamenu riguros comisiunea esaminatória va cercetá cu tóta stricteti'a nu numai câtu scie si pri-cepe candidatulu din obiectele de instructiune ce a avutu de a le invetiá, ca se se faca capace de postulu invetiatorescu, ci totu odata si desteritatea lui in propunere adeca procedura si metoda.

§. 51. Esaminarea se intreprinde pe temeiulu testimoniuiloru din cele 3 cursuri anuali de fiecare comisariu astfeliu, ca nici unu studiu se nu fie trecut cu vederea. Esamenulu e publicu.

§. 52. Despre intrebarile propuse de fiecare comisariu si despre respunsulu bunu, de midilocu séu reu se pórtá protocolu. Dupa finirea esamenelor verbali si censurarea lucrurilor scripturistice, comisiunea se consulta despre calcululu meritatu considerandu respunsurile la fiecare intrebare.

§. 53. Déca candidatulu a reportatu unu calculu indetuliatoriu din tóte studiile, atunci comisiunea esaminatória enuncia cualitatea si capacitatea candidatulu de a puté fi invetiatoriu in scólele popularie elementare confesiunali si-lu provedu cu testimoniu séu diploma de invetiatoriu si adeca ace-luia, care in decursulu celoru trei ani de invetiamentu a doveditu o purtare morale cuviintiósa si o diligintia duratória, a depusu esamenele anuali cu deplina indetulire si in celu riguros a reportatu din tóte séu din cele mai insemnate studii nota de eminentie ori distinsu, vor capetá testimoniu de cualificatiune pentru scólele popularie confesiunali mai inalte; éra aceia cari vor corespunde pe deplinu in tóte cu calculu de clas'a prima séu bine, testimoniu de cualificatiune pentru scólele popularie confesiunali elementarie, si in fine aceia, ce a reportatu unu calculu de prima mai slaba ori suficiente, testimoniu de capacitate ca-adjuncti.

§. 54. Testimoniulu de cualificatiune se timbréze si sigila cu sigilulu senatulu scolasticu diecesanu, apoi se subscrisce

de comisarii esaminatori si de presedinte ori de delegatulu acestuia. Elu se da in limb'a romanésca si se inséamna in trensulu si acele deosebite cunoscintie ori desteritati ce si le-ar' fi castigatu candidatii pre langa obiectele de instructiunea prescisa p. e. music'a instrumentale si vocale, cunoscerea limbiloru, deosebit'a aplicare si desteritate in cultur'a pomiloru, oltuire, oculare, copulare etc.

Formulariulu diplomei invetiatoresci este urmatoriulu:

D. din nascutu in
de religiunea greco-orientale, a finitu cursulu preparandiale de 3 ani in institutul preparandiale confesionalu din Aradu in anulu 187. cu calculu si aretan-du testimoniulu despre pracs'a prescisa in legea scolastica in restimpu de si poftindu a fi supusu unui esamenu riguros in privinti'a capacitatii de invetiatoriu, s'a esaminatu cu tota rigurositatea si a doveditu atât'a cualificatiune si capacitate pentru oficiulu invetiatorescu in câtu a reportatu calculu si s'a aflatu capace pentru, ^{invetiatoriu} adjunctu in o scôla popularie confesiunale

Spre legitimarea lui i s'a datu acêsta diploma subscri-sa si sigilata dupa cuviintia.

Aradu in 187.

N. N.

N. N.

Presedintele comisiei
esaminatorie:

comisariu esaminatoriu.

Facerea lumii in siese periode, dupa scrierile lui Moisie, a santiloru parinti si a unoru geologi.

— Urmare —

Ca se putemu pricepe cele pana aci dise, si care vor urmâ, afu de lipsa a insirâ, *formatiunile* sêu *straturile* primitive (terrain primitif,) ale pamentului nostru, dupa intipuirea sêu imaginatiunea naturalistiloru mai recinti. O *formatiune* stâ din mai multe *straturi*. Unu *periodu* din mai multe *formatiuni*! asia, *periodulu* *transitivu*.

Periodulu *transitivu* sta: { din *formatiunea Silur* — terrain *silurion* —
" " *devon* — " *devonien* —
(Terrain de transition) " " *Carbon* — " *Carbonifère* —
" " *permi* — " *permien* —

Periodulu *secundariu* sta: { din *formatiune* *Trias* — terrain *triasque* —
" " *jura* — " *juratique* —
(terrain secondaire) " " *Creta* — " *Cretace* —

Periodulu *tertiariu* sta: { din *formatiune* *Eocene* — terrain *eocene* —
" " *Miocene* — " *miocene* —
(terrain tertiaire) " " *Pliocene* — " *pliocene* —

Sum'a *formatiuniloru* de mai sus insirate, pune fundamentulu *periodelor* ivite sub decurgerea creatiunei pamentului, cari *periode* sunt urmatoriele:

1. *Periodulu* *primitiv* (*Primitive Epoche*.)
2. *Periodulu* *transitivu* (*Uebergangs Epoche*.)
3. *Periodulu* *secundariu* (*Secundäre Epoche*.)
4. *Periodulu* *tertiariu* (*Tertiäre Epoche*.)
5. *Periodulu* *cuaternariu* (*Quaternäre Epoche*.)

Periodele acestea precum am disu, fiecare si-are productiunea sa deosebitu, atâtu din un'a, câtu si din alt'a, sêu din tôte trii imperatiile naturali.

Ca inse si mai bine se pricepemu cele dise mai sus, afu de bine a insirâ singuraticele *formatiuni* si *straturi*, incependu de a sup'a pamentului, pana la celu mai de pe urma stratu de *granitu* din fundulu pamentului, si a insemnâ, care *formatiune* sêu *stratu* ce a produsu din imperati'a animaleloru, din imperati'a plantelor, si din imperati'a mineraleloru? grosimea acestoru *formatiuni* si *straturi* dupa *Buchland*, facu 10 miluri anglose, care sunt urmatoriele:

	Numele formatiunilor sêu straturiloru	Remasitie de plante	Remasitie de animale
periodulu terciariu	<i>Aluviune</i> (<i>Alluvium</i>)	remasitie asemenea acum vietuitorieloru	Scheletu de omu
	<i>Diluviune</i> (<i>Dilluvium</i>)		<i>Elefantu</i> primitiv <i>mamuth</i> , <i>Megatherium</i> , <i>Mastodon</i> , <i>Paleotherium</i> , <i>Anoploterium</i> , cu unu cuventu abundanti'a sugatoriloru din <i>scoice</i> , melciulu <i>helix</i> , <i>scoicele</i> <i>Planorbis</i> , <i>Linneus</i> , <i>Phisa</i> si <i>Unio</i> .
	pamentu formatu (asiediatu) din apa dulce	remasitie in perfecta asemenea cu acum vietuitoriele plante.	Dupa <i>Cuvier</i> aci vinu inainte cele d'anteiu sugatorie terestre sêu pamentene.
	pamentu varosu (calcaire marini grossier).		
periodulu secundariu	pamentu de <i>Creta</i> in estensiune mare.		<i>Scoica</i> <i>petrosa</i> si <i>amonite</i> (<i>ammonites</i>) mai anteiu se gasescu.
	pamentu <i>verdiu</i> de substantia de feru (<i>Sables-verts et ferrugineux</i>)		
	<i>Jura oolith</i> (patura varosa)	multe <i>cicadii</i> (soiu de ierburi.)	<i>Belemnite</i> si unite ose ale acelor mai d'anteiu animale sugatorie.
	<i>Lias</i> si <i>Marga</i> (Lutu.)	tufe, <i>cicadii</i> si <i>fucoide</i> .	multime de <i>sauri</i> , precum: <i>pterodactylus</i> , si altele de astfelu de animale.
	<i>Varu Scoicosu</i> (calcaire dit coquil.)	tufe si <i>fucoide</i> .	multime de <i>scoice</i> si <i>amonite</i> , ossa <i>sepia</i> .
	<i>petrisiu</i> , <i>tarcu</i> , <i>baltiatu</i> (<i>Gres</i> , <i>bigarre</i> .)	Canifera.	urme de <i>paseri</i> , si ose de soiu de sioparle.
	<i>petrisiu</i> <i>aramosu</i> (<i>Schistes cuivreux</i> .) si <i>petrisiu</i> <i>rosiu</i> , (<i>Gres rouge</i> .)	asemenea celoru mai din diosu, si susu.	unu soiu de pesce, <i>ganoide</i> in catime mare, si celu d'anteiu <i>amphibiu</i> (<i>protosaurus</i>).
periodulu transitivu	<i>Carbonule</i> de de <i>pétra</i> .	<i>ecvisetace</i> tufe, <i>muschii</i> , <i>palme</i> , <i>sigilarine</i> si <i>lepidodendroni</i> .	<i>Sauroidele</i> , unu genu de pesce, si de cei mai susu insemnati.
	<i>varulu</i> <i>transitivu</i> .		
	<i>Stratulu</i> <i>suriu</i> sêu de colorea <i>cenusiei</i> .	tufe <i>ecvisetace</i> si <i>fucoide</i> .	Cea mai din diosu clasa a pesciloru, si a <i>scoiciloru</i> , <i>liliacele</i> , <i>chrinoidele</i> , <i>trilobitele</i> si <i>polipii</i> .
	<i>Ardesi'a</i> <i>lutosa</i> (<i>argilla</i> .)	a carui colóre négra se presupune a fire din plante.	de aci incolo, nu se mai afla urme de animale.
Straturile sêu formatiunile primitive	<i>Mina</i> .		aici predominesce singuru
	<i>Syenitu</i>		numai imperati'a cea
	<i>Gneis</i>		morta a
	<i>Granitu</i>		mineraleloru.

Si asia, celoru d'anteiu trii dile, sêu *periode* ale lui Moisie corespundu „*straturile* sêu *formatiunile* primitive cu *ardesi'a* *lutosa* a *periodulu* *transitivu*,” éra, dela *ardesi'a* *lutosa* a *periodulu* *transitivu*, pana la *Jura* diu'a sêu *periodulu* a *patra* si a *cincea*, dela *Jura* pana la *Diluviu* diu'a sêu *periodulu* a *siese*, si asia in a sieptea di *Diluviulu* si *Aluviulu*, dupa acestea dara se potu pricepe cele citate, ca se nu remana mai multu nici o indoieila.

Acum se auzim pe Cuvier ce dice? Pestrecandu, dice Cuvier, stratulu de *petrisiu rosu*, care nu contine alta, de câtu nisce remasitie de trestia; *Bambusu* (lemnul ce produce fire de matasa) palme si de astfelu de soiuri de plante a imperatiei plantelor, — elu celu pucinu nu a gasitu altele — ajungemu la paturile acele de varu, care se numescu *Jura*, unde aflamu a se incepe tôte desvoltarea *amfibiiloru*, (Reptilia.) Vedi *Discurs sur les revolutions du globe* 8—edit. pag. 297. Mai departe totu Cuvier dice: că *Jura* sta de asupra unoru sisturi avute in re-remasitiile pesciloru, si a unoru animale de apa dulce, in carea se gasescu si oșe, dara totu a *amfibiiloru*; intre multimea acestor'a de patru picioru, oătorie, care sunt de forma si marime feliurita, precum, *brôscele tiestose*, *amfibiile volante*, *siopar'a uriasia* (*Megalosaurus*) *monstrulu anticu*, (*Plesiosaurus*.) Se afla inca pentru anteiasi data, si nisce animale *micutie marine sugătorie*, asia fiindu, totusi lungu timpu aflamu a fi predominită totu clas'a *amfibiiloru*. (Ibidem pag. 305 — 306.)

Cumca splicatiunea acést'a alui Cuvier e consóna cu propunerea lui Moisie, pôte vedé ori si cine!

Cuvier, cu adevératu nu amintesce pana aci de *paseri* despre care Moisie amintesce in diu'a a cincea, inse pentru aceea nu urmédia, ca in paturile cele de pamentu alu periodului acestuia, nu s'ar gasi si remasitie de *paseri*, asia in lunele prime ale anului 1837, in statele unite de America, in paturile de pamentu asia numite *petrisiu rosu*, s'au aflu multime de soiuri de *paseri*. (*Nérée Boubée. — Manuel élémentaire de geologie, 3—e édit pag. 61.*) Unu invetiatu asia dice la locul acest'a „descoperirile cele de din nou facute, adevérescu cumca *paserile sunt cei mai stravechi locuitori ai pamentulu*“, remasitiile animaleloru acestor'a le aflamu si in paturile cele mai din diosu ale *periodului secundariu* si a nume: in paturile de *petrisiu tarcu*, *baltiati*, aflamu urme de *paseri*, éra in *ghipsulu* numitu *montmatre* aflamu năua soiuri ale acestor'a, cari parte se tienu de clas'a *reptitoriloru*, parte de clas'a *gaineriloru*. (*Dictionnaire, geologique au mot Oiseaux.*) Desclinite sunt urmele *paseriloru*, ce s'au descoperitu in valea séu lunc'a *Connecticut*, in statele unite americane, intre cari mai insemnate sunt urmele unei *paseri uriasie*, carea a fostu de două ori mai mare de câtu *Strutiulu*, urm'a acestei *paseri* a avutu in lungime 15 policari, nesocotindu aci unghile cele de 2 policari, 3 unghie i-au fostu tôte grôse, pasiulu i-a fostu de unu stangenu de a fugitu, de dupa deschilinite forme si marimi ale urmeloru, se potu splică mai multe soiuri de a le acestora; nu ni remane dara alta, de câtu se dicemu: că de miratu consuna descoperirile cele mai năue cu *vinetele* lui Moisie in aceea, candu dice: cumca *paserile* s'au prasu intr'unu timpu cu animalele *aquatice marine*. Si prin acést'a e verificata prin sciintia si a cincea di a lui Moisie. Mai avemu se aruncămu o privire si preste celea lalte lucruri minunate ale lui Dumnediéu, create in periodulu acest'a,

(Va urmă.)

Ioanu Damsia,
parocu si ascs. cons.

Unu importantu opu a esitu de sub tipariu, sub titlulu *Igien'a publica si privata*.

Autorele acestui opu este invetiatiulu nostru medicu Nicolae Negura.

Nu potemu a recomandă acesta lucrare, nici a trage atentiunea publicului asupra necesitatii ce éra de o asemenea scriere, de câtu reproducendu *introducerea* in care se vede scopulu intregi carti.

Éta introducerea:

Igien'a publica si privata.

Instinctulu conservarii a inspiratu ideia de a formă sciintia igieniei, sciintia vasta, fiindu-că, pentru a conservă sanatatea, trebe a petrunde in tôte institutiunile societatii. — Mai inainte de a esistă sciintia medicinei organizate, legislatorii vechi amestecau in dogmele religiuniloru precepte de igiena. Astu-feliu Moisie oprea pe *jidovi* de a mancă carne de porcu, din cauza că acelu animalu contine adese unu verme (*trichina spiralis*) care, o data in stomacu produce mórtea. — Pe de alta parte Moisie da *jidoviloru* precepte pentru curetiena corpului, in sa si acést'a sub forma religiôsa, amenintiendu-i cu pedéps'a ceriului, cu pedéps'a lui Iehov'a. Mai tardiu, candu spiritulu de conservare

a strebatutu in populu, legislatori ca Licurg au introdusu in legislatiune precepte de igiena, invocandu argumentulu conservarei patriei — pentru că populu, caruia Licurg se adresă, ii érá déjà imprimatu in inima simtiulu conservarei patriei. — Dar candu sciintia începé a-si cladi edificiulu seu in populi, Hipocrates se adreséza cu autoritatea sciintiei si, basatu pe natura, pe cause si efecte, elu face a se simti folósele sciintiei si face a fi ascultatu si admiratu. Si cum putea vorbi altu-felu omulu liberu de prejuditii, omulu republicei? — Circumstantiele care se petrecu intr'unu timpu, intr'o tiéra, au totu déun'a influintia asupr'a filoru ei. — Cu Hipocrates incepe igien'a ca sciintia. — Parintele medicinei, dice unu igienistu, a trebuitu se fie si alu igieniei. Hipocrates dice: „fie care bóla (morbu) are o cauza naturala,“ si fara cauza naturala nimica nu se produce. — Cercetandu causele, se nasce sciintia; indepartandu causele, se nasce igien'a. — Pe acést'a basa a izolarii de cei morboși, se infintia ospiciurile de bolnavi, si in timpuri pe candu nu se sciá bine legea medicale a infectiunei, sculara morboșiloru érá dictata de simtiulu de conservare. — Si daca amu caută in istoria, amu vedea că simtiulu de conservare a mersu pana la mandria de a-si conservă speci'a frumôsa, astu-feliu Romanii stramosii nostri aruncau de pe muntele Tarpea ori ce copilu ce érá diformu. Se sacrifică câti-va pentru totalitate. — Vechii nostri stramosi credeu că cei slabi de constitutie si diformi erau o sarcina pentru patria, si Platon reprosiá lui Herodicus că se ocupă a prelungi viétia celor bolnaviciosi. — Sub Romani Igien'a incepe a se desvoltă din ce in ce. Institutiunile de băi publice sunt o dovada despre acést'a. Dupa ce Antonius Mus'a tamedui prin băile reci pe Augustu, inscriptiunea „in balneis salvus“ (in băi vei fi sanetosu) deveni credintia generale a Romaniloru. — Mecena a ordonatu construirea unei băi magnifice, unde ómenii fara medilóce platea la óre ficate de lege numai o par'a (unu obolu). — Romanii avéu in băile loru inca obiceiulu care l'am regasitu si noi in băile turcesci, adeca de a trage, a unge corpulu cu alifuri séu unsori. — Vecinii nostri Rusi au si astadi inca băi publice.

Gimnastic'a facea in anticitate parte din igiena, parte din esistintia publicului. Timpurile belicóse, in cari traiau stramosii nostri, pe langa idea conservarii, avéu si necesitatea fortii corporale. Inventiunile noi de arme au facutu se se uite acést'a unu óre care timpu, pana in timpurile năstre. Sunt acum'a două-dieci de ani, pe candu si eu facému cursulu gimnasialu in Berlin, s'a adoptatu pentru tóta Prusi'a gimnastic'a atâtu in scólele civile precum si in acele militare. — Timpulu a doveditu câtu serviciu aduce acést'a institutiune mai cu séma unei tieri curatu militare ca Prusi'a. Religiunea crestina contine si ea precepte intielepte de igiena, de si Cristu, ocupatu numai de salutulu sufletulu si de impecarea spiriteloru intre ele, pare a neglige corpulu — acést'a este numai o parere. Totulu in legea crestina contine precepte armoniôse intre ele, pentru impecarea, conciliarea intre idei si interese. Posturile, care sunt facute la finitulu iernei, sunt menite a prepară corpulu pentru caldurele verei. Monastirele au fostu instituite pentru temperarea poftelor si pentru lucrari folositoare corpului si spiritulu. — Multu timpu invetiatur'a, educatiunea Romaniloru se facea in monastiri; in acele locasiuri sante se pastră candórea, credintia, cari sunt emanatiuni ale igieniei adeverate.

In monastiri se invetiă labórea care intaresce corpulu, privatiunea care, slabindu pasiunile, intaraa inim'a si devotamentulu pentru patrie; in monastiri se cultivă spiritulu care inobiléza inim'a si fiintia omului si ilu pregatesce ca se lucrede pentru tiéra. Pe acele timpuri santele monastiri erau singurulu adapostu pentru asemenea salutare institutiuni si scopuri. Religiunea crestina a adusu dar', prin institutiunile sale salutare, fructe igienice ómenirei.

Bólele, care prin resbelele ce se purtau in timpurile de invasii, au facutu pe ómeni se i-a óre-caro mesuri igienice de aperare. Asia se luă mesuri contr'a ciumei s'altoru plagi ce apesau ómenirea. — Cu anulu 1700 igien'a incepe viétia sa politica. De atunci începé a se luă mesuri intru câtu-va sciintifice igienice contr'a diferiteloru bóle care secera populatiunile. Abia la 1802. se infintia la Paris consiliulu de salubritate publica. Cu acést'a igien'a isi incepe are de unde tôte natiunile incepu a inuță esemplu. — In Angli'a se infintia la 1848. „general Board of health“, prin unu actu alu parlamentulu, consiliu generalu de sanatate a carui'a putere este mai nemarginita in acést'a materia de a face anchete in ori care orasiu unde numerulu mortiloru ar' trece de 23 la mie, si de a prescrie mesuri igienice care apoi se trimitu spre sanctiunea parlamentulu. Mai esista in

Angli'a o administratie speciala „Register's office“ care aduna materialurile pentru o mare statistica medicala.

La Constantinopole exista unu consiliu sanitaru centralu, sub presedinti'a unui mare consiliaru; corespunde cu diferiti delegati medicali ai puterilor streine si cu acarora concursu lucrédia. — Efectele igienei in Turci'a sunt asia de mari ca este recunoscutu, de cei mai mari igienisti, ca civilisatiunea populului se insinue prin medicina si igiena. — De acoloa vine ca asociatiunile religioase protestante trimitu emisari, cari au invetiatiu medicin'a, pentru a propaga crestinetatea. Acesti misionari se insinue usioru prin ajutoriulu ce dau suferindiloru.

Igien'a capeta din di in di o influentia considerabile asupr'a obiceiuriloru nostre. — Necesitatea a invetiatiu pe stremosi de a purta haine de lana, precumu: itiari si sucmanulu de lana, — Noutatile care se aduse cu nou'a civilisatiune, de a purta metase, panza de olanda, palerie de metase, si cele-lalte haine de asta-di nu este in avantagiulu nostru. Clim'a aspra si nestatornica in care traimu, transactiunile repedi ale atmosueri, trecerea repede de la caldura la frigu considerabilu, schimbarea caldurei de di cu recorél'a si umedial'a simtitóre a noptii, sunt destule motive de a regreta hainele stramosiloru nostri de lana si blanurile care purtau. Daca póte n'avemu pentru ce regreta isliculu ce se introdusesse o data, nu avemu inse nici unu motivu de a ne felicitá de paleria, care nu apera capulu nici de frigu nici de caldura. Ce amu cascigatu óre schimbandu dulam'a pentru fracu? . . .

Mancarea de alta data simpla si pucinu variata, modificata apoi prin introduktiunea mancariloru grecesci si turcesci, acumu nemtiesci si franceze, a fostu si este unu isvoru de bóle intestinale.

Educatiunea spiritului si a animei, ce timpulu aduce progresivu popóreloru, a contribuitu la desvoltarea frumusetiei corpului — dara si la impiedecarea cresterii lui. Se privimu pentru acést'a poporulu Italiei, si chiaru alu Franceiei, si ne vomu convinge cáta influentia are turmentele spiritului a supr'a cresterii corpului. — Cu tóte acestea durat'a media a vietii omului nu e mai mica de cátu in anticitate. Din contr'a, durat'a este mai lunga, si acést'a e consecuenti'a imbunetatiiloru igienice din alta privire, adeca a canalisariloru, a culturai pamentului, a ospitaliloru, a asileloru pentru copii gasiti, s'alteloru asemenea. Daca perfectiunea vécuriloru n'a ajunsu la ce este mai perfectu pentru conservare, celu pucinu se póte crede ca a ajunsu la ce e mai pucinu vatematoru.

„Influenti'a localitatiloru asupr'a desvoltarei omului era cunoscuta inca de cei vechi. Anthropolgia de la Cos dicea: „Acea ce unu pamentu nasce, este conformu cu densulu, si omulu nu se departédia de acést'a lege comuna.“ — Dupa acést'a lege a naturei localitatiloru, trebuescu conformate legile politice ale unui statu. Acést'a ideia a inspiratu lui Montesquieu scrierea nemuritoriului seu opu „*Esprit des lois*“ (spiritulu legiloru.) — Idei'a acestui opu este de a pune in armonie legislatiunea popóreloru cu form'a guvernamentelor loru, si cu natur'a particulara a cliimei. — Montesquieu demonstrédia, imitandu pe Hipocrates, cum legile servitudinei au raportu cu natur'a cliimei.

De atunci cu descoperirile noi in fisica, in chemie si in medicina, igien'a si'a luat sborulu ei. — Autori ca Locke a scrisu educatiunea fisica, ca Winslow despre primejdiele baleineloru la rochiile femeiloru, Blagden si Fordyce asupr'a variatiuniloru temperaturi umane, Vick d'Azyr asupr'a mefistismului si de Thourat asupr'a immentariloru. O celebritate ca Sanctorius a tratatu, in modulu celu mai grandiosu, despre alimente, apoi Ramazzini despre bólele artizaniloru, in unu uvrégiu de care toti autorii vorbescu ca de opulu celu maicelebru alu vécului alu XVIII-lea.

„Telografulu“ Bucur.

VARIETATI.

Alegerile deputatiloru pentru sínódele eparchiali s'au inceputu. Pana acumu avemu numai urmatóriele alegeri din urmatóriele cercuri:

In cerculu Caransebesiului s'au alesu din partea mireniloru dd: Jonu Jonasiu si Jonu Bistreanu.

In cerculu Recitiei, dd: Sim. Mangiuca si J. Becinégá.

In cerculu Fagetului dd: Vict. Mocioni si George Grozescu.

In cerculu Cosiavei dd: V. Babesiu si J. Bartolomeu.

In cerculu Jamului dd: V. Babesiu si Traianu Miescu.

In Sasca dd: Dr. Marienescu si B. Munteanu.

In cerculu Bogsiei, dd: G. Ioanovicu si Stef. Antonescu.

In cerculu Ciacovei: V. Babesiu; alu doilea nenotificatu.

Dintre alegerile onorabilului cleru nu ni sunt cunoscute de cátu: in Fagetu protopresviterulu At. Ioanovicu: in Cosiava: Nic. Popovicu, preotu in Jupani; in Resitia, parintele Pocrianu, in Sasca, parintele Alessandroviciu.

Rugamu pre dd. amici si corespondenti ai nostri ca si din cele lalte cercuri electorali se ne notifice rezultatulu alegeriloru, spre a poté cátu mai curundu publica unu conspectu completu despre toti deputatii sinodali.

La cursu de telegrafia in Brasiovu. Pentru escultivarea de conducatori de statiuni laturale telegrafice cu s. 300 fl. se deschide in Aprilu a. c. in Brasiovu unu cursu ordinatu de ministeriulu de comerciulu prin emisulu din 1 Marte nr. 1884/617 care va tiené 7 septemani séu celu multu dóue luni, si se primescu barbati si femei nascuti sub coróná Ungariei, barbati trecuti de dóuedieci si nu preste 30 ani éra femeiele peste 18 ani. Femeiele se aiba studiulu dintr'o scóla de fete indreptatita, publica séu. privata, barbati se fia trecuti prin scól'a elementaria de 4 clase; ostasii, se fia absolvitu celu pucinu scól'a de suboficiru cu succesu multiamitoriulu; vorbescu unguresce si nemtiesce si sciu scrie bine si ceti. Sciendu si alte limbi patriotice au preferintia, se fia senatosi si neintinati in moravuri. Cei ce voiescu a fi primiti la acestu cursu, intro petitiune scrisa de man'a sa se dovedésca calitatile de susu, alaturandu cartea de botezu, atestatu de scóla, de doctoru, de moralitate, care se le tramita indatu celu multu pana la prim'a Aprile cu petitiunea la directiunea regésca telegrafica din Clusiu. Cei casatoriti se adauga si numerulu copiiloru. Ostasii prin oficiile ostasiesci. Dupa prima Aprile nu se mai primescu concurse si cele defectuóse inca nu se voru primi. Cei primiti trebue se fia in 15 Aprilu in Brasiovu, unde voru fi supusi unui esamenu preliminaru din caligrafia. Se depunu 2 fl. la primire, mai multu nimica. Cursulu se ocupa cu studiale de lipsa la telegrafia, si celu ce va esi bine la esamenu se insira dupa invetiatura in róndu si se aplica, candu se deschide vre unu postu, cu 300 fl., locuintia séu competintia de locuintia fara dreptu la pensiune. Cei ce vor cadé la esameu se reiépta; si numai la alu doilea cursu se vor luá de proba, inse pentru ultima data. Concursulu e din 10 Martiu 1873, ascrisu prin directiunea reg. ung. diu Clusiu. Grabiti cátu de multi? — „G. Tr.“

„Statutulu Organicu alu bisericei ortodoxe gr. or. romane din Ungari'a si Transilvani'a. Editiunea episcopiei din Aradu, de dupa testulu autenticu. Retiparitu din fói'a oficiala „Lumin'a.“ Se póte procurá de la cancelari'a diecesana din Aradu, esemplariulu brosiuratu cu 25 cr. v. a. — Pentru Domnii prenumeratori din anulu trecut alu „Luminei,“ se dá cáte unu esemplariu cu 10 cr. v. a.

= Din caus'a serbatorii rom. cat. de Marti, in acést'a septemana numai unu numeru puturamu tipari din fói'a nostra.

Concursu.

3-3

Pentru vacant'a statiune invetiatorésca din comun'a Sistarovetiu inspectoratul Lipovei se publica concursu pana in 25 Martiu 1873 st: v. in carea di se va tiené si alegerea.

Emolumintele sunt 105 fl. 24 meti de gráu, 24 meti de cucurudiu, 105 pundi de clisa, 75 pundi de sare, 15 pundi de lumini, 12 orgii de lemne din care se incaldiesce si localitatea scólei, 4 jugere livéda de fenétia, cortelu liberu cu $\frac{3}{4}$ jugeru de gradina pentru legumi; tóte acestea inse pe durat'a de $\frac{1}{2}$ anu sunt a se impartii egal cu veduv'a remasa de invetiatoriulu Dimitriu Tomescu.

Doritorii de a fi alesi in acést'a statiune au a-si tramite recursurile loru dovedindu si testimoniu de cualificatiune adresate comitetului parochialu, la subscrisulu in Lipov'a, si pana la terminulu prefriptu au a se infaciosia intr'o dumineca in sant'a biserica din Sistarovetiu pentru cantari.

Sistarovetiu 1 Martiu 1873.

in contologere cu comitetulu parochialu Christoforu Giuchiciu inspectoru cerc